

Research Paper

Nostalgia a Messenger of Ideology or a Means to Secularism? Semiotics of Urban in Mashhad

Hoda Davary¹, Mehdi Kermani², Mohsen Noghani-Dokht Bahmani³

Received: August 5, 2021; Accepted: September 5, 2021

Abstract

Urban elements try to convey messages to the audience by using different signs. These messages are sometimes the artist's goal and convey an explicit meaning; however, the implicit semantic implications of the elements cannot be ignored. Understanding these semantic implications by considering the context of the element helps identification of its visible and hidden discourses. This study aims to identify the semantic system governing the urban elements in Mashhad in Nowroz 2017. To this end, I examine city-level elements using conceptual framework à la John Fisk's semiotic view along with determination of the codes of social reality, representational reality, and ideological reality. The findings show that nostalgia, secularization, formalism, middle class values, family-oriented, consumerism, the importance of everyday life, indigenous identity, national authoritarianism, masculinity of space .among others, are the axes, which represent the urban element at the level of ideological codes. The ideological codes, which in a holistic view, ultimately emphasize on secularism, along these axes.

Keywords: " 'Urban element" 'semiotics" 'nostalgia" ' " , 'secularization"

1 PhD Student in Sociology of Economics and Development, Ferdowsi University of Mashhad, Mashhad, Iran; hoda_davary@yahoo.com

2 Assistant Professor, Department of Sociology, Ferdowsi University of Mashhad, Mashhad, Iran
Corresponding Author; m-kermani@um.ac.ir

3 Associate Professor of Sociology, Ferdowsi University of Mashhad, Mashhad, Iran;
noghani@um.ac.ir

Extended Abstract

Urban elements constitute an important form of environmental graphics and are part of the cultural and communicative structure of cities. Through signs, images, objects, characters, colors, and spatial arrangements, they communicate meanings to citizens and visitors. However, these meanings are not necessarily limited to the explicit intentions of designers or commissioning institutions. Urban elements interact with their social, historical, and cultural contexts and can therefore generate multiple and sometimes contradictory meanings. From this perspective, an urban element can be understood as a multilayered environmental text in which meaning is constructed through the interaction of visual signs, cultural codes, social contexts, and audiences.

This study examines the semiotic meanings and ideological codes represented in the urban elements created for Mashhad's 2016 Nowruz program. This period is significant because the program was one of the major cultural and environmental initiatives of Mashhad Municipality and was implemented within a conservative cultural and political context compatible with the official ideological framework. Analyzing these urban elements therefore provides an opportunity to examine the relationship between official cultural policies and the meanings produced in public urban space.

The main research question concerns the system of signs and codes represented in the urban elements of 2016 and the ways in which these codes combine to produce a relatively coherent discourse. The study also examines whether these elements merely reproduce official values or whether they generate meanings that differ from, and sometimes contradict, the intentions of their producers. Particular attention is given to the ways in which themes such as nostalgia, local identity, family, leisure, the human body, everyday objects, science, nuclear energy, and national identity are incorporated into a common system of meaning.

The theoretical framework is primarily based on John Fiske's approach to semiotics. From this perspective, meaning is socially and culturally constructed rather than natural or predetermined. Fiske identifies three interconnected levels of codes: codes of social reality, representational codes, and ideological codes. Codes of social reality include appearance, clothing, facial features, body, environment, and behavior. Representational codes organize these elements through narrative, characterization, framing, spatial and temporal arrangements, juxtaposition, and symbolism. Ideological codes integrate these elements into broader systems of values and meanings and contribute to the naturalization of particular social relations and interpretations.

Two additional concepts—nostalgia and secularization—are used to interpret the findings. Nostalgia is understood not simply as remembering the past but as the emotional representation of a desirable past that contributes to identity, belonging, and emotional security. Secularization, in this study, refers to the declining centrality of religious and transcendent meanings and the increasing emphasis on worldly, material, human, and everyday experience. In a society where religion remains socially significant, secularization does not necessarily mean the disappearance of religious signs. Instead, it may involve a transformation in the relationship between sacred and everyday life and an increasing emphasis on the human body, family, objects, leisure, memory, and ordinary experience.

The research population included all urban elements produced for the 2016 “Welcome to Spring” program in Mashhad, consisting of 90 urban elements and 31 forms of urban decoration. All works were initially examined, after which theoretical sampling was used to select elements with greater semantic diversity. Sampling continued until theoretical saturation was reached. The analysis focused on visual characteristics, framing, juxtaposition and substitution of signs, selection of characters and objects, and the organization of these elements into narratives and visual structures.

The findings reveal several major ideological codes: nostalgic amplification, secularization, local formalism, family-centeredness, masculinization of public space, body objectification, national authoritarianism, middle-class values, importance of everyday life, and local identity. Although these categories appear diverse and sometimes contradictory, they form an interconnected network of meanings. Their relationships indicate that many of these codes ultimately contribute to a broader secularizing tendency.

One of the most prominent codes is nostalgic amplification. Elements such as *Koocheh-haye Zendegi*; *Mashhad-e Ghadim*, *Khaneh-Tekani Rasm-e Maast*, *Ba Ham Nowruz Ra Bekhanim*, *Khaneh-ye Mandegar*, *Hadi va Hoda*, *Khiaban-e Bahar*, *Pelak 95*, and *Khaneh-ye Madarbozorghe* employ signs associated with the past, including old architecture, traditional household objects, old televisions, traditional occupations, earlier forms of clothing, and popular cultural programs. Through these signs, the past is represented as emotionally desirable and becomes a symbolic space for constructing identity, family, belonging, and security. However, audiences can reconstruct this past according to their own memories and experiences, transforming an officially desirable past into a more personal, familial, material, and every day one.

Nostalgia therefore has an ambivalent function: it can support ideological reconstruction while simultaneously opening space for personal memory.

A second code is local formalism, evident in works such as *Dizi sangi*, *Oto-ye Zoghali*, *Charkh-e Nakh-Risi*, *Mashine-ye Salmani*, and *Docharkhe*. In these works, an everyday object becomes the central visual focus. Rather than being embedded in an extensive ideological narrative, the material and visual characteristics of the object themselves become the main subject. This emphasis on concrete and familiar objects shifts attention toward tangible dimensions of life and away from abstract meanings. Local formalism thus contributes to the broader importance of materiality and everyday experience.

Secularization constitutes the central interpretive code of the research. It becomes particularly visible through the juxtaposition of sacred and ordinary signs. In *Sedaye Mohabbat*, for example, a servant of the shrine of Imam Reza appears alongside contemporary children engaged in play. Sacred and ordinary elements consequently occupy the same visual field, reducing their symbolic distance. Similarly, in *Enerzhi-ye Hastei*; *Tarkib-e Ghodrat va Shekooh-e Irani*, images of nuclear martyrs are incorporated into the symbol of the atom, establishing a relationship among martyrdom, science, technology, and national progress. In *Golforoosh-e Koochooloo*, the representation and clothing of the female figure create meanings that appear to depart from official visual norms. These examples suggest that secularization does not necessarily occur through the removal of religious signs but through changes in their relationship with every day and worldly meanings.

Family-centeredness is another prominent code. Works such as *Ketab-e Khanevadeh-ye Irani*, *Khanevadeh-ye Irani dar Saye-ye Khorshid*, *Hadi va Hoda*, and *Khanevadeh-ye Bozorg* place family at the center of representation. Family rituals, travel, children's play, shared meals, and interpersonal relationships are emphasized through framing and visual juxtaposition. Family is represented as a desirable space of emotional security, social cohesion, and ordinary happiness. This code is closely related to nostalgia and middle-class values because the family often becomes the symbolic center of an idealized lifestyle.

At the same time, family-centeredness is accompanied by the masculinization of public space. Although women appear in several works, their identities are frequently defined through roles such as mother, wife, or family member. Men, by contrast, are more often represented as independent economic, social, and historical actors. In works such as *Eghtesad-e Ma Mitavanad*, *Jahad-e Eghtesadi*, and *Rooh-e Kar Baraye Kasb-e Roozi-ye Halal*, men occupy the center of economic and social action. Public

space is consequently represented to a considerable degree through masculine agency, while women remain more strongly associated with the private and familial sphere.

The code of body objectification also appears in works such as *Eftekhare Savari*, *Golfoorosh-e Koochooloo*, *Eghtesad-e Ma Mitavanad*, and *Pakan Selfi*. Here, the human body becomes a central visual sign and an object of visual attention. The increasing prominence of bodily representation, together with local formalism and everyday experience, indicates the growing importance of tangible human presence in public space. The body therefore becomes another sign of the movement from abstract ideological meanings toward physical and material experience.

Alongside these tendencies, national authoritarianism remains a significant ideological code. Works such as *Enerzhi-ye Hastei Hagh-e Mosallam-e Mardom Ast*, *Enerzhi-ye Hastei*; *Tarkib-e Ghodrat va Shekooh-e Irani*, *Shohadaye Hastei*, *Aks-e Yadegari ba Meymoon-e Fazayi*, and *Enghelabiyoan dar Mian-e Mardom* emphasize science, nuclear technology, martyrdom, revolutionary figures, and national power. Nuclear energy functions as a signifier of scientific achievement, technological progress, and national strength. These works demonstrate that official ideological meanings remained visible in the urban landscape. However, national and revolutionary discourse existed alongside signs of leisure, family, nostalgia, bodily presence, and everyday life.

Middle-class values are represented through signs such as the home, automobile, television, travel, leisure, children's toys, and family lifestyle. Works including *Khaneh-ye Mandegar-e Doreh-ye 60*, *Khanevadeh-ye Bozorg ba Chamedan*, and *Charkh-e Shadi-ye Koodakaneh* construct a desirable image of ordinary life associated with domestic stability, consumption, mobility, entertainment, and family comfort. Closely related to this code is the importance of everyday life, expressed through play, recreation, entertainment, and ordinary happiness. Several works place these activities at the center rather than relying exclusively on transcendent or explicitly ideological themes.

The code of local identity is represented through local clothing, traditional instruments, historical figures, Nowruz symbols, the Haft-Seen table, and cultural elements associated with Mashhad and Iranian traditions. Local identity is strongly connected to nostalgia because much of its visual construction depends on images of the past. Nostalgia therefore functions as an important mechanism through which belonging, local identity, and cultural continuity are produced.

The most important finding concerns the relationship among these codes. They do not function as isolated categories but as an interconnected network. Nostalgia, local

identity, and family-centeredness construct an emotionally desirable image of the past and reinforce belonging and social cohesion. Middle-class values, travel, leisure, and consumption emphasize worldly and material dimensions of life. Local formalism and body objectification place tangible objects and physical presence at the center of representation. The importance of everyday life strengthens this movement toward ordinary experience. Secularization connects these elements by reducing the symbolic distance between sacred and everyday life.

At the same time, national authoritarianism and official ideological signs remain present. This coexistence demonstrates that the urban discourse of 2016 was neither completely secular nor entirely controlled by official ideology. Rather, it constituted a hybrid and multilayered formation. Official cultural policy continued to emphasize national identity, martyrdom, science, revolutionary values, family, and national power, while artistic representations simultaneously introduced leisure, nostalgia, bodies, objects, consumption, middle-class lifestyles, and everyday experience into public space.

The simultaneous emergence of these categories can be understood as the result of interaction between official cultural policy and everyday cultural practices. On the one hand, the official framework attempted to reproduce national, revolutionary, and ideological values. On the other hand, artists and public culture introduced meanings that could not be completely reduced to institutional objectives. The urban landscape consequently became a site where official discourse and everyday meanings overlapped, interacted, and sometimes conflicted.

The study ultimately argues that secularization provides the most comprehensive explanation for the relationship among the identified codes. The increasing importance of everyday life, objects, bodies, middle-class aspirations, leisure, and the reduced distance between sacred and ordinary elements indicate a movement from transcendence toward tangible and worldly experience. Even nostalgia can participate in this process. Although it may initially reconstruct a desirable ideological past, audiences can appropriate it as a source of family memory, childhood experience, material objects, and ordinary life.

Therefore, the urban elements of Mashhad's 2016 Nowruz program cannot be understood merely as instruments for transmitting official ideology. At the explicit level, many reproduce values related to national power, Iranian identity, martyrdom, science, family, and revolutionary discourse. At the implicit level, however, they generate meanings associated with everyday life, leisure, the body, material objects, middle-class lifestyles, nostalgia, and secularizing tendencies. This gap between

intended and produced meanings demonstrates the limits of ideological control over meaning-making in public urban space.

In conclusion, Mashhad's urban elements in 2016 reflected the coexistence of two major tendencies: the reproduction of official signs associated with national power, Iranian identity, family, martyrdom, science, and ideological values, and the increasing representation of everyday life, leisure, bodily presence, objects, nostalgia, middle-class values, and worldly lifestyles. Their interaction produced a multilayered and sometimes contradictory visual discourse. While the explicit meanings of many elements remained compatible with official cultural discourse, their implicit meanings pointed toward secularization and a weakening symbolic boundary between the sacred and the everyday.

Thus, the urban element should be understood not simply as a medium for communicating institutional messages but as a site of semantic negotiation among political power, cultural policy, artists, public culture, and everyday life. The predominance of secularizing meanings does not necessarily indicate the disappearance of religion; rather, it suggests a shift in the center of meaning from the transcendent toward the human, body, family, material objects, leisure, memory, and everyday experience. Nostalgia can consequently operate simultaneously as a vehicle for ideological reconstruction and as a space for personal memory and ordinary meaning, revealing the limits of ideological control over the production of meaning in urban public space.

References

- Ashouri, D. (2002). *Dictionary of humanities*. Tehran: Markaz. [In Persian]
- Barrett, R. (1997). **The 'Homo-genius' speech community**. In A. Livia & K. Hall (Eds.), *queerly phrased: language, gender and sexuality* (pp. 181-291). Oxford: Oxford University Press.
- Barthes, R. (1977b), **Image, Music, Text**, New York: Hill and Wang.
- Baudrillard, J. (2015). *The consumer society* (P. Izadi, Trans.). Tehran: Sales. [In Persian]
- Bauman, Zygmunt (2017), **Retrotopia**, Polity; 1st edition
- Berger, A. A. (2000). *Cultural criticism* (H. Moshirzadeh, Trans.). Tehran: Baz Publishing. [In Persian]
- Castells, M. (2006). *The information age: Economy, society and culture: The power of identity*. Tehran: Tarh-e No. [In Persian]
- Chandler, D. (2007). *Semiotics: The basics* (M. Parsa, Trans.). Tehran: Soore Mehr. [In Persian]
- Debord, G. (2014). *The society of the spectacle* (B. Safdari, Trans.). Tehran: Agah. [In Persian]
- Dobbelaere, Karel (2006). **"Bryan Wilson's Contributions to the Study of Secularization"**, *Social Compass*, 53, (2), pp. 141-146.

- Fiske, J. (2006). Television culture (M. Boroumand, Trans.). *Organon Journal*, (19), 125-142. [In Persian]
- Flick, U. (2009). *An introduction to qualitative research* (H. Jalili, Trans.). Tehran: Ney. [In Persian]
- Giddens, A. (1991), **Modernity and Self-Identity: Self and Society in the Late Modern Age**, Cambridge: Polity Press
- Hamilton, M. (1998). *Sociology of religion* (M. Solasi, Trans.). Tehran: Tebyan. [In Persian]
- Hassani, H., & Kalantari, A. (2017). Phenomenological analysis of the lived experience of Instagram visual social network users in Iran. *Culture-Communication Studies Quarterly*, (72), 32-63. [In Persian]
- Iloukhani, M. (2016). *Environmental graphics*. Tehran: Fatemi Publishing. [In Persian]
- Kamran, A. (2007). Semiotics of urban advertising in Iran. *Journal of Cultural and Communication Studies*, (8). [In Persian]
- Kamran, A. (2013). Semiotics of urban symbols in souvenir photographs. *Conference on Representation of Urban Spaces in Art and Literature*, (1), 33-55. [In Persian]
- Kazemi, A. (2016). *The everyday in post-revolutionary society*. Tehran: Javid Publishing. [In Persian]
- Khalaji, A. (2007). The utopia of secularization of religion in the political sphere: Description and critique of Saeed Hajjarian's political and social thoughts. *Political Science Quarterly*, 37(3), 309-333. [In Persian]
- Kress, G. & Van Leeuwen, T. (1990). **Reading Images**. Geelong, Victoria: Deakin University Press.
- Fiske, John (1990) **Introduction to communication studies**, Routledge.
- Krzyżanowska Natalia, 2015, The discourse of counter-monuments: semiotics of material commemoration in contemporary urban spaces, The Author. Published by Informa UK Limited, trading as Taylor & Francis Group.
- Mohammadpour, A. (2018). *Anti-method: Philosophical foundations and practical procedures in qualitative methodology*. Tehran: Logos. [In Persian]
- Mohammadpour, A., & Iman, M. T. (2008). Semantic reconstruction of the consequences of economic changes in the Avraman Takht region of Iranian Kurdistan: Presenting a grounded theory. *Social Welfare Quarterly*, (27), 191-213. [In Persian]
- Monfared, N., Haghbini, F., & Sasani, F. (2018). Meaning-making of color in spring advertising billboards of Fatemi Street in Tehran. *Journal of Comparative Linguistic Research*, (16), 5-25. [In Persian]
- Pooyafar, M. R., & Davari Moghaddam, S. (2015). Investigating the relationship between tendency to modern lifestyle and secularization. *Zharfa Pajouh Quarterly*, (4-5), 29-51. [In Persian]

- Ravadrad, A., & Gishnizjani, G. (2017). Typology of patterns of media body representation among Iranian users of Instagram social network. *New Media Studies Quarterly*, (10), 259-304. [In Persian]
- Rezaei, T., & Sojoodi, F. (2014). Representation of gender in visual texts of English language teaching textbooks. *Language-Related Research Bimonthly*, 3(3), 115-140. [In Persian]
- Shojaei Zand, A. (2005). A model for measuring religiosity in Iran. *Journal of Iranian Sociology*, 6(1), 34-66. [In Persian]
- Shojaei Zand, A. (2006). Possible paths in the secularization of Iran. *Journal of Iranian Sociology*, 7(1), 30-65. [In Persian]
- Sojoodi, F. (2003). *Layered semiotics* (Doctoral dissertation in Linguistics). Tehran: Allameh Tabataba'i University. [In Persian]
- Storey, J. (2007). *Cultural studies on popular culture* (H. Payandeh, Trans.). Tehran: Agah. [In Persian]
- Taleban, M. R., & Rafiei Bahabadi, M. (2017). Boolean and macro analysis of secularization in Iran. *Journal of Sociology of Social Institutions*, 4(10), 9-32. [In Persian]
- Wilson, B. (1982). **Religion in sociological perspective**. Oxford University press.
- Wilson, B. R. (1998). *Secularization* (M. Mohammadi, Trans.). Tehran: Qatreh. [In Persian]
- Wilson, Janelle, (2014), **Nostalgia: Sanctuary of Meaning**, Libraries University of Minnesota Publishing Minneapolis, Minnesota, USA
- .

مقاله پژوهشی

بزار عرفی نگری؟ نشانه‌شناسی المان‌های شهری

حدا داوری^۱، مهدی کرمانی^۲، محسن نوغانی دخت بهمنی^۳

تاریخ دریافت: ۱۴/۳/۰۰، تاریخ تایید: ۰۰/۵/۴

چکیده

المان‌های شهری با به‌کارگیری نشانه‌های مختلف سعی می‌کنند پیام‌هایی را به مخاطب ارسال نمایند. این پیام‌ها گاه هدف مؤلف است و با دلالت صریح معنا را انتقال می‌دهد؛ اما دلالت‌های معنایی ضمنی المان‌ها را نمی‌توان نادیده گرفت. شناخت این دلالت‌های معنایی با در نظر گرفتن متن قرارگیری المان، کمک می‌کند تا گفتمان‌های پیدا و پنهان آن را مشخص سازیم. این پژوهش در جهت شناسایی نظام معنایی حاکم بر المان‌های شهر مشهد، در یک دوره زمانی خاص انجام شده است. بدین منظور المان‌های سطح شهر در رویداد بهار ۹۵ مورد بررسی قرار گرفته است. چهارچوب مفهومی این پژوهش بر مبنای دیدگاه نشانه‌شناختی جان فیسک و تعیین رمزگان واقعیت اجتماعی، واقعیت بازمودی و واقعیت ایدئولوژیک شکل گرفته است. یافته‌های پژوهش نشان‌دهنده آن است که بزرگنمایی نوستالژیک، عرفی سازی، فرمالیسم محلی، ارزش‌های طبقه متوسط، خانواده محوری، شی واره شدن بدن، اهمیت امر روزمره، هویت بومی، اقتدارگرایی ملی محورهای هستند که المان شهری در سطح رمزگانی بازنمایی می‌کنند. درنهایت، بواسطه الگوی معینی از در کنار هم قرار گرفتن این مجموعه رمزگانی می‌توان شاهد تفوق عرفی نگری بر سایر محورها بود.

واژه‌های کلیدی: المان شهری، نشانه‌شناسی، نوستالژی، عرفی شدن، امر روزمره

hoda_davary@yahoo.com

m- kermani@um.ac.ir

noghani@um.ac.ir

^۱ دانشجوی دکترا جامعه‌شناسی اقتصاد و توسعه دانشگاه فردوسی، مشهد، ایران

^۲ استادیار گروه جامعه‌شناسی دانشگاه فردوسی، مشهد، ایران (نویسنده مسئول)

^۳ دانشیار جامعه‌شناسی دانشگاه فردوسی، مشهد، ایران

مقدمه

زندگی روزمره و محیط بیرونی، پیوندی ناگسستنی دارند. پیوندی که باعث اهمیت روزافزون فضای شهری و به‌طور خاص گرافیک محیطی در شهر می‌شود. فضای شهری، فضای زندگی روزمره شهروندان است که به‌صورت آگاهانه و یا ناآگاهانه ادراک می‌شود. باید توجه داشت این فضاهای باز عمومی‌اند و در تعامل اجتماعی شهروندان باهم و یا با محیط به وجود می‌آیند. طراحی گرافیک محیطی، مجموعه‌ای از عوامل بصری به استخدام گرفته‌شده در محیط یا طردشده از آن، است که به دنبال ارائه محیطی مطلوب است، تا بر مخاطب اثر کند و رفتاری را که در پی آن هستیم در او پدید آورد (ایلوخانی، مسعود: ۱۳۹۵). درواقع گرافیک محیطی را باید از ارکان اصلی زندگی اجتماعی و شهری محسوب نمود.

در این میان المان‌های شهری به‌عنوان گونه‌ای از رسانه محیطی در زمره مهم‌ترین زیرمجموعه‌های گرافیک محیطی قرار می‌گیرد. این المان‌ها به‌منظور انتقال پیام و مفاهیم گوناگون تأثیرگذار، نیازمند توجه به نشانگان درون‌متنی است. البته باید توجه داشت المان‌ها فقط معنا را از هدف سازنده خود نمی‌گیرند، در تعامل با محیط اطرافشان و ازجمله انسان‌ها، مجموعه‌ای از مفهوم و معناها، عواطف و سبک زندگی را خلق می‌کنند. مجموعه‌ای که می‌تواند هویت جدیدی خلق کند و یا هویت‌هایی را به حاشیه براند.

المان‌های شهری درواقع گونه‌ای از رسانه محیطی است که در زمان محدود به انبوهی از افراد انتقال پیام انجام می‌دهد، هرچند از سازه‌ها و نشانه‌های کم برای انتقال پیام و تولید معنا استفاده می‌کند، اما از آنجاکه از شیوه‌های نشانه‌شناختی تشکیل شده است، دارای امکانات معناپردازی متفاوتی است. این مسائل برای بررسی ماهیت پیچیده‌ی المان‌های شهری که از انواعی از متون چندرسانه‌ای تشکیل شده‌اند، بسیار حائز اهمیت هستند. به‌ویژه المان‌های شهری و گرافیک محیطی که در خدمت شهرداری است و از آن برای رساندن پیام و معناهای همخوان با نظر و اندیشه آن نهاد استفاده می‌نماید.

در این پژوهش با بررسی لایه‌های درون‌متنی و روابط بینامتنی و شبکه دلالت‌های ضمنی معانی، المان‌های شهری جشنواره بهار فیروزه‌ای سال ۱۳۹۵ بررسی می‌شود. با اجرای قانون شوراها از سال ۱۳۷۸، اعضای شورای شهر توسط شهروندان و در پی برگزاری انتخابات شورای شهر، انتخاب می‌شوند. درواقع سیاست‌های اجرایی شهر و شهردار هر شهر با این انتخابات تغییر می‌یابد. تغییری که با توجه به تفاوت جناح‌های سیاسی در کشور، می‌تواند تفاوت معناداری در

سطح سیاست‌های شهری و مجریان آن باشد. در این پژوهش دوره‌ای از فعالیت‌های فرهنگی شهرداری مشهد- در سطح المان‌های شهری مورد بررسی قرار می‌گیرد که سیاست‌های فرهنگی و اجتماعی شهر توسط جناح موسوم به راست محافظه‌کار تعیین می‌شده است. جشنواره بهار هرسال از طرف معاونت فرهنگی شهرداری مشهد در ایام سال جدید اجرا می‌شود. در این جشنواره المان‌های هنرمندان تجسمی که از سراسر کشور عموماً شرکت می‌کنند، در نقاط مختلف شهر به نمایش گذاشته می‌شود. بررسی این المان‌ها در سال ۱۳۹۵، با توجه به حاکمیت سیاست‌های فرهنگی جناحی که خود را مجری سیاست‌های رسمی حاکمیت می‌داند می‌تواند به شناخت جنبه‌هایی از فرهنگ معاصر و تغییرات در طول زمان کمک کند.

مروری بر مطالعات گذشته

برخی از پژوهش‌هایی که در زمینه‌ی عنوان تحقیقی این مقاله مورد بررسی قرار گرفته، با رویکردی نشانه‌شناسانه عناصر محیطی شهری را مورد بررسی قرار داده است. به‌طور مثال افسانه کامران (۱۳۸۶) در «نشانه‌شناسی تبلیغات شهری در ایران (با تأکید بر بیلبوردهای سطح شهر تهران)» باهدف دستیابی و شناسایی نشانه‌ها و اسطوره‌های حاکم بر تبلیغات محیطی شهر تهران به بررسی بیلبوردها در فاصله زمانی بهار و تابستان ۱۳۸۲ پرداخته است. وی تلاش نموده است با استفاده از رویکرد بارت در نشانه‌شناسی، دلالت‌های صریح و ضمنی را شناسایی نماید و همچنین با کمک از رویکرد پیرس دال‌های اصلی گفتمان تبلیغات مورد بررسی را مشخص سازد. همچنین همین محقق در پژوهش «نشانه‌شناسی نمادهای شهری در عکس‌های یادگاری» به بررسی نشانه‌شناختی عکس‌های یادگاری از برج آزادی در دو دوره زمانی دهه ۵۰ و ۸۰ پرداخته است. کامران با استفاده از روش نشانه‌شناسی بارت و فیسک سعی می‌کند از طریق نشان دادن تغییر در دلالت‌های برج آزادی در دو دوره زمانی، تغییر در بافت جامعه ایرانی را نشان دهد. او با روشن ساختن دلالت‌های صریح و ضمنی و مشخص ساختن رمزگان‌های مختلف سیر تغییر در نحوه خوانش از مکان را در جامعه ایرانی تصویر می‌کند (کامران، ۱۳۹۲: ۱۸). منفرد و همکاران نیز در «معنا پردازی رنگ در آگهی‌نماهای بهار فاطمی شهر تهران» به بررسی آگهی‌نماها با توجه به ابعاد معنا پرداز رنگ در گفتمان آن پرداخته‌اند. با استفاده از روش کرس و ون لیون و همچنین بیتمن بیش از ۲۰۰ آگهی‌نما را مورد بررسی قرار داده‌اند. ایشان در این پژوهش نتیجه گرفته‌اند هم‌نشینی رنگ‌ها در جهت فرارسیدن بهار است تا آمدن نوروز و همچنین سعی شده

است با استفاده از رنگ‌های تیره‌تر ایام سوگواری دهه فاطمیه نیز در این آگهی‌نماها در نظر گرفته شود. هرچند هم‌بافت سازی مراسم سوگواری دهه فاطمیه و جلوه‌های بهار باعث کمرنگ شدن عناصر اسطوره‌ای دهه فاطمیه شده است (منفرد، ۱۳۹۷: ۱۱).

در میان تحقیقات تجربی غیر ایرانی، نورهیدایت (۲۰۱۸) در تحلیل بصری اسباب‌بازی‌های شهری از نگاه نشانه‌شناسی به بررسی اسباب‌بازی «آقای شیطان» پرداخته است. در این پژوهش با ذکر اهمیت این اشیاء، فرایند معنایابی آن‌ها را در تعامل بازندگی روزمره و محیط بررسی کرده است. با نشانه‌شناسی عناصری که همراه این المان می‌باشد، نتیجه گرفته است که قاب‌بندی این المان سبب نگاه منفی کودکان به جامعه می‌شود. همچنین کرزیلانوسکا (۲۰۱۶) در «گفتمان ضد بناها: نشانه‌شناسی ارتباطات مادی در فضای شهری روزمره» سعی نموده است معناهای مختلف بناهای یادبود را بررسی و الگوهای متنوعی که این بناها برای تعامل با گذشته فراهم می‌آورند را شناسایی نماید. همچنین می‌کوشد تفسیرهای دریافت‌کنندگان متفاوت محلی و گردشگران را از این بناها را معرفی کند.

شایگان فر و همکاران (۱۳۹۷) در پژوهش «واکاوی نحوه شکل‌گیری خود و دیگری در انیمیشن بن تن با تکیه بر روش جان فیسک و رولان بارت» به بررسی این انیمیشن از منظر نشانه‌شناختی می‌پردازند. ایشان با بهره‌گیری از روش فیسک و بارت، محورهای غیریت سازی را در این انیمیشن بررسی و با استفاده از نظریات شرق‌شناسانه این موضوع را تبیین نمایند. مبتنی بر دریافت‌ها از مطالعات مرور شده، این پژوهش سعی دارد با در نظر گرفتن نشانه‌شناسی به‌عنوان رویکرد نظری و روشی، المان شهری در یک مناسبت خاص را مورد بررسی قرار دهد تا ضمن کشف رمزگان واقعی، بازنمودی بتواند گفتمان‌های حاضر و همچنین به حاشیه رانده‌شده، در این المان‌ها را شناسایی نماید.

چارچوب مفهومی

پژوهش‌های کیفی از آنجاکه در پی نظریه‌آزمایی نیستند، چارچوب نظری ندارند. این پژوهش‌ها از چارچوب مفهومی به معنی مجموعه مفاهیم به هم مرتبطی که بر مفاهیم اصلی که در مطالعه استفاده شده‌اند، تأکید دارد و سعی می‌کند آن‌ها را در یک نظام منسجم و مرتبط معنایی به یکدیگر پیوند دهد (محمدپور و ایمان، ۱۳۸۷)؛ بنابراین در این تحقیق سعی شده است به تعریف مفاهیم مورد استفاده پرداخته شود تا محقق و مخاطبان بدانند موضوع چیست.

معنا از طریق تولید و تفسیر نشانه‌ها به وجود می‌آید. به تعبیری از طریق نشانه‌ها، می‌توان اندیشید (پیرس به نقل از محمدپور، ۱۳۹۲). نشانه‌ها در قالب کلمه‌ها، تصویرها، صداها، عمل‌ها یا اشیا خود را نشان می‌دهد؛ اما اشیا ذاتاً فاقد معنا هستند و تنها زمانی به نشانه تبدیل می‌شوند که معنایی را به آن نسبت داده شود. سوسور نشانه را دربرگیرنده دو بخش دال به معنای شکلی که نشانه می‌گیرد و مدلول به معنای مفهومی که بازنمایی می‌کند؛ معرفی می‌کند؛ و نشانه را کلیتی از اجتماع دال با مدلول می‌داند (سوسور به نقل از محمدپور، ۱۳۹۲). نشانه باید هم دال داشته باشد و هم مدلول. نمی‌توان دالی کاملاً بی‌معنا یا مدلولی کلاً بی‌شکل وجود داشته باشد. پیرس هر چیزی که به هر شکل به چیز دیگری دلالت کند، را فارغ از طبیعی یا قراردادی بودن آن، نشانه تعریف می‌کند. او الگوی سه وجهی را معرفی می‌کند.

بازنمود: صورتی که نشانه به خود می‌گیرد و الزاماً مادی نیست. نشانه چیزی است که بجای چیز دیگری می‌نشیند. همان دال سوسوری می‌باشد.

تفسیر: معنایی که از نشانه حاصل می‌شود نه تفسیرگر است. همان مدلول سوسور است. ابژه یا مرجع: نشانه به آن ارجاع می‌دهد. پیرس تعامل بین بازنمود، ابژه و تفسیر را نشانگی یا کلیت فرایند دلالت می‌نامد. او معنای یک نشانه را محتوای آن نمی‌داند، بلکه باور دارد معنا از تفسیر نشانه حاصل می‌شود (محمد پور، ۱۳۹۲).

رولان بارت دو مفهوم دلالت تصریحی و دلالت ضمنی را با استفاده از مفاهیم سوسوری دال و مدلول توضیح می‌دهد. او دلالت تصریحی را معنایی مبتنی بر تعریف، معنای بدیهی، مبتنی بر دریافت عام عنوان می‌کند. به رابطه مستقیم میان دال و مدلول اشاره دارد. هرچه یک دال بتواند مدلول خود را بیشتر به مخاطب تحمیل کند، رابطه‌ی دلالت قوی‌تر است. حاکی از وجود توافق فرهنگی مشترک است. هرچند امکان تغییر آن در طول زمان وجود دارد؛ و دلالت ضمنی را پیام فراتر از معناهای از پیش نهاده و نیت مند می‌داند. معنای تلویحی از قدرت بیشتری نسبت به معنای تصریحی برخوردار است، زیرا احساسات و ادراک ما را درباره چیزها برمی‌انگیزد. نشانه‌شناسی عمدتاً به رموزها توجه دارند نه به نظام‌هایی که سعی دارند متن را ساماندهی کنند. درواقع فرایند انتقال و دلالت پیام به واسطه رموزها ممکن می‌شود (محمد پور، ۱۳۹۲).

رمزگان چارچوبی را برای معنایابی نشانه‌ها فراهم می‌آورد. باعث رابطه دال و مدلول می‌شود. تولید و تفسیر متون به وجود رمزگان یا قراردادهای ارتباطی بستگی دارد؛ بنابراین معنای نشانه

به رمزی که در آن قرار گرفته بستگی دارد (چندلر، ۱۳۸۶). رمزها ابزارهایی هستند که به کمک آن‌ها قدرت و ایدئولوژی در گفتارهای خاصی دلالت معنایی می‌یابند و نشانه‌ها را به نقشه‌های معنایی درون فرهنگ‌ها ارجاع می‌دهند قراردادهای رمزگان نشانگر بعدی اجتماعی در نشانه‌شناسی هستند. نشانه‌شناسان به دنبال درک رمزگان و قواعد ضمنی و محدودیت‌هایی هستند که در فرآیند تولید و تفسیر معنای هر رمز وجود دارد (چندلر، ۱۳۸۶). رمز حلقه واسط میان پدیدآورنده‌ی متن و مخاطب چونان نظامی از نشانه‌های قانونمند مبتنی بر قوانین و عرضه‌های فرهنگی است که به ما امکان بازتولید فضا و تحول فرهنگ را می‌دهد.

هدف از انجام تحقیقات نشانه‌شناسی درباره فرهنگ، روشن ساختن این موضوع است که معانی فرهنگی چگونه به واسطه رفتارهای دال‌تمند زبانی بازتولید می‌شود (پاینده، ۱۳۸۵). ایده‌ی اساسی در این روش این است که جلوه‌های ظاهری معنای خود را از ساختارهای زیرین می‌گیرند. هدف این روش یافتن مکانیسم‌هایی است که معنا را تولید می‌کند. استعاره‌ها، بسترها، ظرف‌ها و تضادها از مهم‌ترین مکانیسم‌های مورد استفاده هستند. واقعیت همیشه از طریق یک نظام معنایی خاص ساخته و برای انسان‌ها قابل درک می‌شود. در هر فرایند ارتباطی یا تجربه معنایی، پای نشانه‌شناسی در میان است. به همین دلیل برخی نظریه‌پردازان نشانه‌شناسی را دانشی می‌دانند که منطق فرهنگ را آشکار می‌سازد (والکرو چاپلین، ۱۳۸۵). تحلیل نشانه‌شناختی به بررسی معانی موجود در متون می‌پردازد، یعنی معانی‌ای که از روابط میان نشانه‌ها ناشی می‌شود (آسا برگر، ۱۳۷۹). نشانه‌شناسی به فرایندهای تولید و مبادله معنا، نه از طریق مطالعه صرف نشانه‌ها و نظام نشانه‌ای، بلکه به واسطه تفسیر روابط بین نشانه‌ها می‌پردازد.

عرفی شدن

در خصوص معنای عرفی شدن و چگونگی روند عرفی شدن توافق نظر جامعی وجود ندارد. تعریف عرفی شدن، به شدت تابع دین و جامعه مورد بررسی است. همچنین پدیده‌ای چندوجهی است. از آنجاکه فرایندی است که مسیرهای مختلفی را می‌تواند در پی گیرد. ویلسون (۱۳۷۵) سکولاریسم یا عرفی شدن را به مثابه یک ایدئولوژی می‌داند که آگاهانه همه اشکال اعتقاد به امور و مفاهیم ماورای الطبیعت را رد می‌کند و از اصول غیردینی و ضد دینی به عنوان مبنای اخلاق شخصی و سازمان اجتماعی حمایت می‌کند.

همیلتون (۱۳۷۷) تعریف عرفی شدن و چگونگی و چرایی بروز آن را به شدت از تعریف

دین از یک سو و بستر تاریخی و اجتماعی تحقق آن از سوی دیگر، متأثر می‌داند. عرفی شدن فرایندی است که برداشت‌های صرفاً دنیوی از تعالیم و غایات دینی غالب می‌گردد.

دابلر سه مقوله تفکیک شدن، عقلانی شدن و این جهانی شدن را برای پارادایم عرفی شدن مرکزی می‌داند. همچنین وی عرفی شدن را فرایندی می‌داند که در سه سطح «دین»، «فرد» و «جامعه» رخ می‌دهد. در سطح دین به معنای اینکه در ساحت دین از جنبه‌های روحانی و ماورالطبیعی کاسته می‌شود؛ که این موضوع می‌تواند به حذف برخی آموزه‌های دینی منجر شود. عرفی شدن در سطح فرد به معنای افول اعتماد به آموزه‌های دینی است که می‌تواند منجر به کاهش مشارکت دینی افراد شود. درواقع اعتقاد و ایمان قلبی افراد رو به سستی می‌گذارد. عرفی شدن نهادی به معنای کاهش نفوذ اجتماعی دین بر سایر نهادها مانند آموزش، سیاست، اقتصاد می‌باشد. دابلر عنوان می‌کند عرفی شدن در سطح فردی نمی‌تواند منجر به عرفی شدن در سطح جامعه یا نهادی شود، اما عرفی شدن نظام اجتماعی از دلایل بی‌ایمانی در سطح فردی می‌باشد (طالبان، ۱۳۹۶).

اگر عرفی شدن را پدیده‌ای عام و جهان‌شمول در نظر بگیریم، می‌توان آن را فرایندی که باعث کاهش نقش دین و اهمیت دین، در اجتماع و نزد افرادی شود و دین نیز دستخوش تجدیدنظرهای معرفتی-ارزشی می‌شود (شجاعی زند، ۱۳۸۶) معرفی نمود. عرفی شدن به معنای نزول موقعیت و اهمیت دین همراه با نوعی انتقال از ماورالطبیعه به سوی طبیعت، از خدا به سوی انسان و از ایمان به سوی عقل است. شجاعی زند این تعریف از عرفی شدن را بر مبنای نگرش تقابلی و تجزیه گرایانه از دین می‌داند که در مسیحیت حاکم است و در اسلام قابلیت کاربرد ندارد. شجاعی زند با در نظر گرفتن دین به عنوان پدیده‌ای همه‌جانبه نگر، عرفی شدن را با دو شاخصه افول اهمیت و موقعیت دین در سطح فردی و اجتماعی و غلبه قرائت‌های یک‌سویه و تقابلی در سطح دین که به معنای عدول از رویکرد همه‌جانبه نگر است، تعریف می‌کند. حجاریان (۱۳۸۵) عبور از ساحت قدسی و جدایی نهاد سیاست از دین را فرایندی می‌داند که به عرفی شدن می‌انجامد.

معنایی از عرفی شدن که در این پژوهش در نظر گرفته شده است، با توجه به جایگاه همه جانبه نگری که دین در جامعه ما دارد، افول اهمیت و موقعیت دین در سطح فردی و اجتماعی و همچنین عبور از ساحت قدسی است. همچنین با توجه به تقسیم‌بندی دابلر عرفی شدن در سطح جامعه مدنظر است.

نوستالژی

واژه نوستالژی برای نخستین بار در متون پزشکی به معنای حالت غمگین شدن ناشی از آرزوی بازگشت به گذشته مطرح شد. ترکیب خود واژه که از ریشه یونانی نوستوس به معنای بازگشت به وطن و واژه لاتین آلژیا به معنای دل‌تنگی است، نشانگر معنای مطرح‌شده برای آن است؛ اما این واژه در طول زمان بسط معنایی یافته و به معنای یادآوری گذشته با حسرت نیز بسیار بکار رفته است (تقی زاده، ۱۳۸۵: ۲۰۲). آشوری (۱۳۸۱) نوستالژی را دارای مؤلفه‌ها و شاخص‌هایی مانند حسرت برای دوران خوش کودکی، اوضاع سیاسی، مذهبی و اقتصادی در گذشته و اشتیاق برای بازگشت به گذشته می‌داند.

باومن (۲۰۰۰) در کتاب رتراوتوپیا نوستالژی را در جهان جدید نوعی اپیدمی می‌داند و علت آن را این می‌داند که انسان‌ها امید به زندگی بهتر در آینده را ازدست‌داده‌اند و بیشتر احیای گذشته ظاهراً خوب و رؤیایی را طلب می‌کنند. درواقع ناتوانی حکومت‌ها در تحقق بخشیدن به اتوپیایی که درزمینه‌ی ایجاد رفاه و امنیت داده بودند را و همچنین بازنمایی رسانه‌ها را علت اصلی اقبال بیش‌ازاندازه به نوستالژی می‌داند. ویلسون (۲۰۱۴) در کتاب «نوستالژی، پناهگاه معنی» ادعا می‌کند در دورانی که تهدیدها و موانع زیادی در ایجاد و حفظ یک‌نفس منسجم و مداوم وجود داشته باشد، به یادآوردن و احساسات عاطفی می‌تواند به انسجام‌بخشی و حس هویت کمک کند. درواقع او سعی می‌کند استفاده از نمادها و حس دل‌تنگی برای ایجاد حس هویت را نشان دهد. «معنی» چیزی است که زندگی در آن وجود دارد. نوستالژی، در توانایی خود در تسهیل تداوم هویت، می‌تواند به ایجاد پناهگاه معنا کمک کند.

روش پژوهش

در این پژوهش، با رویکردی برساختگرایانه به بررسی مسئله خود می‌پردازیم. بر مبنای این رویکرد معنا تولید و برساخته می‌شود. این رویکرد نظری بر خصلت اجتماعی و تاریخی و فرهنگی نشانه‌ها تأکید دارد. هدف پژوهش در این رویکرد یافتن مکانیسم‌هایی است که معنا تولید می‌شود. تحلیل نشانه‌شناختی به بررسی معانی موجود در متون می‌پردازد، یعنی معانی‌ای که از روابط میان نشانه‌ها ناشی می‌شود. نشانه‌شناسی به فرایندهای تولید و مبادله معنا، نه از طریق مطالعه صرف نشانه‌ها و نظام نشانه‌ای، بلکه به واسطه تفسیر روابط بین نشانه‌ها می‌پردازد. از آنجاکه مسئله این تحقیق بررسی رمزگان بازنمودی در المان‌های شهری است رویکرد برساختگرایانه و

روش نشانه‌شناسی مناسب است. رهیافت جان فیسک که معنا را بر ساخته اجتماع و فرهنگ می‌داند و بر این باور است که با بررسی ویژگی‌های ظاهری و همچنین قدرت آفرینندگی مولف می‌توان به معنای انسجام بخش و ایدئولوژیک المان پی برد، در این پژوهش کاربرد دارد.

جامعه مورد بررسی و روش نمونه‌گیری

در این پژوهش تمام المان‌های برنامه استقبال از بهار سال ۱۳۹۵ که تعدادشان ۹۰ المان و ۳۱ تزیین شهری بود، مورد بررسی اجمالی قرار گرفت. پس از آن بر اساس نمونه‌گیری نظری تعداد نمونه‌های مورد تأکید مشخص شد. در نمونه‌گیری نظری حجم نمونه از قبل مشخص نمی‌شود، در طول فرآیند جمع‌آوری اطلاعات نمونه‌هایی که بیشترین داده در اختیار می‌گذارد، انتخاب می‌شود و با رسیدن اشباع نظری فرایند جمع‌آوری اطلاعات متوقف می‌شود. نمونه‌گیری نظری بر اساس تأملات نظری مشخص می‌شود. تعداد نمونه مورد تحلیل بر اساس حداکثر نوسان انتخاب می‌شوند؛ یعنی انتخاب موارد اندک، اما با بیشترین تفاوت ممکن، دامنه نوسان و تفاوت در میدان مشخص می‌شود (فلیک، ۱۳۸۷).

روش تجزیه و تحلیل داده‌ها

نشانه‌شناسی با رویکرد جان فیسک در این پژوهش مورد استفاده بوده است. فیسک معنا را بر ساخته فرهنگ و اجتماع می‌داند. او معتقد است واقعیت محصول رمزهای همان فرهنگ است (فیسک، ۱۳۸۵). بنابراین، نمی‌توان گفت که رمزها به نشانه‌ها سازمان می‌دهند. بلکه رمزها قواعدی را فراهم می‌کنند و نشانه‌ها نیز محصول این قواعد هستند. فیسک رمزها را به شکل زیر طبقه‌بندی می‌نماید.

۱- رمزهای اجتماعی: انسان در جامعه به عنوان نظامی از روابط اجتماعی حضور دارد؛ حضوری که همراه با آیین‌ها، هویت‌ها، آداب و رسوم و نظایر آن همراه است. این قواعد روابط اجتماعی دارای دلالت‌های ضمنی است که حالت‌های چهره و بدن، لباس، ایفای نقش و گفتار آن را در بردارد (محمد پور، ۱۳۹۲).

۲- رمزهای باز نمودی: رمزهایی هستند که کمتر اجتماعی شده اند و بیشتر متضمن قدرت آفرینندگی فرستنده‌اند.

۳- رمزهای ایدئولوژیک: این رمز سایر رمزها را سامان می‌دهد تا مجموعه‌ای سازگار و منسجم پیدا کند. به تأثیر قدرت در تنظیم و طبقه‌بندی رمزهای دیگر مرتبط می‌شود. کارکرد آن طبیعی سازی و اسطوره‌سازی رمزهای قراردادی و روابط سلطه‌گر است.

جدول شماره ۱. رمزگان پیشنهادی جان فیسک

رمزگان واقعیت اجتماعی	بررسی ویژگی‌های ظاهری	ظاهر، لباس، چهره‌پردازی، محیط، رفتار، گفتار، حرکات سر و دست، صدا
رمزگان بازنمودی	قدرت آفرینندگی فرستنده	روایت، کشمکش، شخصیت، گفتگو، زمان و مکان، انتخاب نقش آفرینان نحوه چیدمان، نمادهای بکار رفته
رمزگان ایدئولوژیک	عناصر فوق را در مقوله انسجام و مقبولیت اجتماعی قرار می‌دهد	فردگرایی، سرمایه‌داری، نژاد، طبقه اجتماعی، پدرسالاری

یافته‌ها

با بررسی المان‌های بهار فیروزه‌ای ۱۳۹۵ رمزگان واقعیت اجتماعی، رمزگان بازنمودی و رمزگان ایدئولوژیک آن مشخص گردید. رمزگان ایدئولوژیک این المان‌ها که نقش پرداختن به قدرت در انسجام‌بخشی و مقبولیت اجتماعی نشانه راه، بررسی می‌کند شامل موارد رمزهای عرفی سازی، بزرگنمایی نوستالژیک، فرمالیسم محلی، خانواده محوری، مردانه انگاری فضا، اقتدارگرایی ملی، هویت بومی، ارزشهای طبقه متوسط، اهمیت امر روزمره و شی واره شدن بدن می‌شود. فرایند دستیابی به این مفاهیم محوری از طریق مشخص ساختن رمزگان واقعیت اجتماعی و رمزگان بازنمودی در جدول شماره ۱ آمده است. در زیر هرکدام از این رمزگان ایدئولوژیک و رمزگان بازنمودی و رمزگان واقعیت اجتماعی که به این مقوله منجر شده است، توضیح داده می‌شود.

بزرگنمایی نوستالژیک

المان‌هایی مانند «نمایش مشهد قدیم در کوچه‌های زندگی»، «خانه‌تکانی سنت ماست»، «نوروز را باهم بخوانیم»، «خانه ماندگار» و «هادی و هدی» و «خیابان بهار پلاک ۹۵» و...همگی از ویژگی‌های ظاهری و عناصر مربوط به گذشته استفاده نموده‌اند. از عناصری چون نوع پوشش، شکل سروصورت، در و پنجره قدیمی، کرسی، تلویزیون قدیمی، شغل‌های مربوط به گذشته و یا همین تصویرسازی برنامه‌های محبوب و پربیننده مربوط به دهه ۶۰ مانند هادی و هدی و یا

خونه مادر بزرگه همگی مؤلفه‌هایی هستند که در سطح واقعیت سعی می‌کنند در جهت گفتمان نوستالژیک قرار گیرند. همچنین در سطح رمزگان بازنمایی که به دنبال توانایی آفریننده فرستنده پیام در جهت بازنمایی این عناصر در کنار هم است نیز می‌توان شاهد قاب‌بندی این عناصر از طریق هم‌نشینی آنان در جهت خلق این گفتمان نوستالژیک باشیم. برجستگی نمادهای یادآور گذشته، نحوه چیدمان این عناصر، انتخاب نقش آفرینان، نحوه روایت قاب همگی در سمت‌وسوی مقوله‌ی محوری حسرت گذشته است.

جدول شماره ۲. رمزگان مولفه بزرگنمایی نوستالژیک

المان شهری	رمزگان واقعیت اجتماعی	رمزگان بازنمودی	رمزگان ایدئولوژیک
مشهد قدیم در کوچه‌های زندگی 	تصویرسازی مشاغل پنبه‌زنی، درشکه‌چی، عکاسی دم حرم/ حدود ۱۷ متر نمایش چیدمان/ طرح مردها بالباس محلی و کلاه و سبیل شبیه مردهای لوطی	انتخاب نقش آفرینان یادآور گذشته، قاب‌بندی تصویری از گذشته	
هادی و هدی 	تلویزیون قدیمی قرمز که در آن عروسک‌های کارتون هادی و هدی به ارتفاع ۵ متر	برنامه‌ی محبوب دهه ۶۰	بزرگنمایی نوستالژیک
خانه ماندگار با معماری دهه ۶۰ 	طرح خانه دهه ۱۸۶۰ در ۸ متر / با پنجره رنگی و پیکان قدیمی و حوض آبی و شمعدانی و نردبان و تلویزیون قدیمی و کرسی در اتاق و پخش صداهای قدیمی	هم‌نشینی نمادهای طبقه متوسط دهه ۶۰	
خیابان بهار پلاک ۹۵	یک چمدان بزرگ باز شده که در داخل آن یک حیاط قدیمی قرار دارد با در قدیمی	برجستگی نمادهای یادآور گذشته، نحوه چیدمان حیاط	

المان شهری	رمزگان واقعیت اجتماعی	رمزگان بازنمودی	رمزگان ایدئولوژیک
	و پنجره رنگی و حوض کاشی آبی	قدیمی	
خونه مادر بزرگه خونه همدلی 	طرح خونه مادر بزرگه با ۸ عروسک موجود در این برنامه در ابعاد ۲ متر مجسمه‌ها	بازسازی برنامه کودک دهه ۶۰ خون مادر بزرگه، برجستگی خانه در میان عروسک‌ها	

فرمالیسم محلی

«دیزی سنگی»، «اتوی ذغالی» و «ماشین اصلاح» و «دوچرخه» قدیمی در ابعاد بزرگ همگی در جهت نشان دادن رمزگان واقعیت اجتماعی، محوریت اشیاء می‌باشند. رمزگان بازنمودی نشان می‌دهد مرکزیت شی بدون هم‌نشینی با عناصر دیگر و یا برجستگی شی بدون چیدمان یا روایت و یا همچنین قاب‌بندی آن بدون روایتی از زمان و مکان در قاب؛ همگی در جهت بازنمود محوریت فرمالیسم در این آلمان‌ها است.

جدول شماره ۳. رمزگان مولفه فرمالیسم محلی

المان شهری	رمزگان واقعیت اجتماعی	رمزگان بازنمودی	رمزگان ایدئولوژیک
چرخ ریسندگی برای رویش فرهنگی 	چرخ ریسندگی با ارتفاع ۴ متر کاملاً از چوب	مرکزیت شی بدون هم‌نشینی با عنصر دیگری	
عشق ۲۸ برای چرخاندن چرخ زندگی 	دوچرخه‌ای از فلز در ابعاد ۱۲۰ در ۱۳۰/ همراه با پسری با تی‌شرت و شلوار و دمپایی	برجستگی شی بدون چیدمان یا روایت	فرمالیسم محلی

المان شهری	رمزگان واقعیت اجتماعی	رمزگان بازنمودی	رمزگان ایدئولوژیک
بهارمی آید 	ماشین اصلاح با ابعاد بزرگ، بارنگ تیره (رنگ خودش)	قاب‌بندی تنها با حضور یک شی بدون زمان و مکان	
دیزی سنگی / اتوی ذغالی 	اتوی بزرگ ۴ متری با طرحی اسلیمی تر یک ردیف، دیزی سنگی بزرگ با اجاقش در ارتفاع ۶ متر		

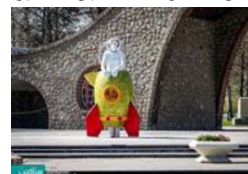
عرفی سازی

عرفی سازی از رمزگان ایدئولوژیک است که بسیار بر دلالت‌های ضمنی مبتنی است. به‌طور مثال المان «دختر گل‌فروش» با تأکید بر کودکان کار ساخته شده است، اما نوع پوشش دختر که شامل کت‌ودامن و حجابی متفاوت از عرف رسمی جامعه است، به رمزگان ایدئولوژیک عرفی سازی ما را رهنمون می‌سازد؛ و یا نوع پوشش پیرزن «خانه‌تکانی» و یا «خانواده پرجمعیت» نیز در همین سو است. المان «آوای مهر» که تصویر پیرمرد خادم حرم حضرت رضا است که کودکان دختر و پسری بالباس و پوشش امروزی به او تکیه داده‌اند و یا با او در حال بازی هستند، روایت قدسی زدایی از مؤلفه‌های مرتبط با امر قدسی است. قاب‌بندی این المان به‌گونه‌ای است که بین مؤلفه‌های امر قدسی و امر معمول هم ارزی ایجاد می‌کند.

المان «انرژی هسته‌ای، ترکیب اقتدار و شکوه ایرانی» که در دایره‌های موجود در نماد اتم عکس شهدا را قرار داده است. این ترکیب‌بندی قرار دادن شهدا در کنار نمادی از علم نوعی هم ترازوی بازنمایی می‌کند. شهادت به‌عنوان امری مقدس در دین در کنار علم به‌عنوان نماینده عرفی شدن.

جدول شماره ۴. رمزگان مولفه عرفی سازی

المان شهری	رمزگان واقعیت اجتماعی	رمزگان باز نمودی	رمزگان ایدئولوژیک
آوای مهر	مرد باریش و سبیل و لباس خادمی، کودکان لباس رنگ شاد با شلوار لی، روسری با موهای نمایان، لبخند، عروسک دختر مرد را از پشت بغل کرده است، بچه‌ها در حال بازی با مرد	هم‌نشینی عنصر امر معمول در کنار نماد امر قدسی	عرفی سازی
دخترک گل فروش	مجسمه دختر گل فروش با پوشش کت و دامن و روسری در ارتفاع ۲ متر	چیدمان عناصر از نوع پوشش متفاوت از پوشش رایج	
انرژی هسته‌ای ترکیب اقتدار و شکوه	نماد اتم با قرارگیری شهیدان هسته‌ای در دایره‌های آن	هم‌نشینی شهادت با علامت اتم به عنوان نماد علم یادآور نوعی هم تراز	
عکس یادگاری با میمون فضانورد	نمادی از نخستین تلاش ایرانیان برای ساخت فضا پیمای حامل موجود زنده	جلوه گری علم در برابر غیر آن	

خانواده محوری

«کتاب زندگی خانواده ایرانی»، «خانواده ایرانی در سایه خورشید»، «هادی و هدی»، «خانواده پرجمعیت» عناصری مانند اعضای خانواده، آداب و رسوم یک خانواده مانند سر سفره نشستن،

بازی با بچه‌ها را در برمی‌گیرد. هم‌نشینی این عناصر و قاب‌بندی‌شان در خدمت برجستگی خانواده محوری است. انتخاب نقش آفرینان و روایت این قاب‌ها محوریت را بجای فرد به خانواده می‌دهد.

جدول شماره ۵. رمزگان مولفه خانواده محوری

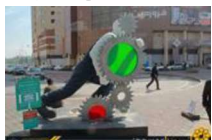
المان شهری	رمزگان واقعیت اجتماعی	رمزگان بازنمودی	رمزگان ایدئولوژیک
کتاب زندگی خانواده ایرانی 	۱۴ برگ کتاب که هر ورقه ۳ متر و ارتفاع ۲,۵ متر/ هر صفحه آداب‌ورسوم خانواده از سر سفره نشستن تا تاب‌بازی بچه‌ها	ترکیب‌بندی آداب‌ورسوم معمول خانواده	خانواده محوری
خانواده ایرانی در سایه خورشید 	مجسمه یک خانواده ۴ نفره در ارتفاع ۵ متر در زیر چتر رضوی/ رنگ آبی و طلایی/ گویا چادر	روایت یک خانواده	
هادی و هدی 	طرح یک تلویزیون قدیمی قرمز که در آن عروسک‌های کارتون هادی و هدی به ارتفاع ۵ متر	قاب‌ی از اهمیت خانواده با استفاده برنامه محبوب	
خانواده پرجمعیت با یک چمدان سفر 	تصویر یک خانواده در ابعاد بزرگ و استایل محلی ویک خر – استایل مرد شبیه به لوتی های قدیمی و زن لباس رنگ شاد و موهای از زیر روسری بیرون لباس‌های قدیمی و محلی/ تعداد زیاد چمدان طرح اسلیمی و قدیمی	قاب‌بندی یک خانواده با برجستگی نمادهای گذشته	

مردانه انگاری فضا

در نشانه‌شناسی علاوه بر هم‌نشینی عناصر در ترکیب‌بندی، جانشینی عناصر نیز اهمیت دارد. این موضوع که در هر قاب چه عناصری می‌توانست بجای چه عناصر دیگری قرار بگیرد و حذف بعضی از عناصر چه پیامی را می‌توانست برساند. به‌طور مثال در المان‌هایی مانند «اقتصاد ما می‌توانیم»

که تصویر مردی در حال به حرکت درآوردن چرخ اقتصاد است، یا «انقلابیون در میان مردم» که تصاویر انقلابیون مطرح است؛ و یا «مجاهده اقتصادی» که بازهم تصویر مردی در حال تلاش اقتصادی است همگی محوریت با مردان است. درواقع حضور زنان دیده نمی‌شود. در اکثر المان‌ها زنان به‌طور مستقل حضور ندارند، حضور ایشان در نقش‌هایی چون مادر یا مادر بزرگ و در کنار خانواده تصویر می‌شود. روایتی که برجستگی آن به مادر بودن برای زنان می‌باشد.

جدول شماره ۶. رمزگان مولفه مردانه انگاری فضا

المان شهری	رمزگان واقعیت اجتماعی	رمزگان بازنمودی	رمزگان ایدئولوژیک
کتاب زندگی خانواده ایرانی 	۱۴ برگ کتاب که هر ورقه ۳ متر و ارتفاع ۲,۵ متر/ هر صفحه آداب و رسوم خانواده از سر سفره نشستن تا تاب‌بازی بچه‌ها	ترکیب‌بندی زن در کنار خانواده	مردانه انگاری فضا
اقتصاد ما می‌توانیم 	طرح مردی که چند چرخ‌دنده را به حرکت درمی‌آورد/ با صورت صاف و لباس کار	عدم حضور زنان	
خانواده ایرانی در سایه خورشید 	مجسمه یک خانواده ۴ نفره در ارتفاع ۵ متر در زیر چتر رضوی/ رنگ آبی و طلایی/ گویا چادر	حضور زن به‌عنوان مادر، همسر	
روح کار برای کسب رزق حلال 	اجرای چند قاب که شغل‌های رنگرزی، پارچه‌بافی، ریسندگی، مس‌کاری و... با تصویر مردان واقعی	عدم انتخاب نقش‌آفرین زن، جانشینی مرد بجای زن	

شیء واره شدن بدن

در تعداد زیادی از المان‌ها بدن به‌عنوان مؤلفه‌ای محوری حضور دارد. «دورافتخار»، «چشم‌انتظار زیارت» و «دخترک گل‌فروش»، «مردان سورنا زن»، «خاطره بازی با بازی سنتی»، «اقتصاد ما

می‌توانیم» و... همگی المان‌هایی است که در کنار رمزگان بازنمودی دیگر، از بدن نیز به مؤلفه محوری استفاده می‌نماید. درواقع برجستگی اصلی قاب با بدن است، در اکثر این المان‌ها حتی اگر رمزگان ایدئولوژیک دیگری را هم بازنمایی می‌کنند، بدن در مرکز این قاب‌بندی وجود دارد.

جدول شماره ۷. رمزگان مولفه شی‌واره شدن بدن

المان شهری	رمزگان واقعیت اجتماعی	رمزگان بازنمودی	رمزگان ایدئولوژیک
دور افتخار 	مجسمه‌ای از جنس سنگ مصنوعی به ارتفاع ۳,۵ متر/با تی‌شرت و نوشته امام رضا بر روی لباس/ پرچم ایران بر روی دوشش/لباس ورزشی/تیپ مجسمه ورزشکاری و مدرن	مرکزیت بدن انسان	
دختر گل‌فروش، اقتصاد ما می‌توانیم/سلفی پاکیان 	هر سه حضور مجسم بدن	هم‌نشین با بقیه عناصر اما عنصر مرکزی بدن انسان است.	شی‌واره شدن بدن

اقتدار گرایی ملی

در میان المان‌هایی که به‌طور مستقیم هدفشان ترویج درک رسمی از اقتدارملی است، می‌توان به «انرژی هسته‌ای حق مسلم مردم است»، «انرژی هسته‌ای ترکیب اقتدار و شکوه ایرانی» و یا «عکس یادگاری با میمون فضانورد» و «در میان انقلابیون» اشاره نمود. ایده هم‌نشینی و جانشینی در اینجا نیز اهمیت می‌یابد. محوریت اصلی باانرژی هسته‌ای است، درواقع این محور جانشین سایر محورهای گفتمان ایدئولوژیک حاکم مانند عدالت، ساده زیستی و ... شده است. برجستگی اصلی در این قاب‌ها با تمرکز بر انرژی هسته‌ای، به عنوان محور اصلی می‌باشد.

جدول شماره ۹. رمزگان مولفه ایدئولوژیک

المان شهری	رمزگان واقعیت اجتماعی	رمزگان باز نمودی	رمزگان ایدئولوژیک
	دایره‌های تودرتو از رنگ سفید با ایده از اتم	جانشینی دال انرژی هسته‌ای بجای سایر دال‌های دیگر	اقتدار ملی
انرژی هسته‌ای شهیدان 	طرح حلقه‌های انرژی هسته‌ای با کبوترهای سفید بر روی آن/بجای دایره‌ها/ابعاد ۶در۶	قاب‌بندی تأکیدی بر انرژی هسته‌ای	
انقلابیون در میان مردم 	المان شخصیت‌های برجسته مثل مدرس، سلیمانی، شریعتی، آوینی، عماد مغنیه، شیخ زکزاکی، احمدی روشن، مطهری، متوسلیان، کاوه، نور، برونسی/شریعتی بالباس حج و احمدی روشن با لباس استادی		

ارزش‌های طبقه متوسط

«خانواده پرجمعیت»، «خانه ماندگار دهه ۶۰» و «چرخش شادی» و... همه المان‌هایی هستند که از عناصری در جهت محوریت ارزش‌های طبقه متوسط استفاده نموده‌اند. به‌طور مثال در خانه ماندگار دهه ۶۰، عناصری مانند پیکان، مدل تلویزیون، مدل خانه و یا در المان خانواده پرجمعیت حضور چمدان و خود عزم سفر، مدل پوشش عروسک‌ها و یا در المان چرخش شادی که وسایل بازی برای کودکان بارنگ‌های شاد است نیز می‌توان روایت محورهای زندگی طبقه متوسط را مشاهده نمود. چیدمان این عناصر و هم‌نشینی آنان همگی در جهت ارزش‌های طبقه متوسط است. نمادهایی که بکار رفته این ارزش‌ها را بازنمایی می‌نماید.

جدول شماره ۱۰. رمزگان مولفه ارزشهای طبقه متوسط

المان شهری	رمزگان واقعیت اجتماعی	رمزگان بازنمودی	رمزگان ایدئولوژیک
خانواده پرجمعیت با یک چمدان سفر 	تصویر یک خانواده در ابعاد بزرگ و استایل محلی و یک خر-استایل مرد شبیه به لوتی‌های قدیمی و زن لباس رنگ شاد و موهای از زیر روسری بیرون لباس‌های قدیمی و محلی/تعداد زیاد چمدان طرح اسلیمی و قدیمی	روایت یک سفر خانوادگی نقش آفرینان یک خانواده	ارزش های طبقه متوسط
خانه ماندگار دهه ۶۰ 	طرح خانه دهه ۶۰ در ۸ متر / با پنجره رنگی و پیکان قدیمی و حوض آبی و شمعدانی و نردبان و تلویزیون قدیمی و کرسی در اتاق و پخش صداهای قدیمی	روایت زندگی خانواده‌ای از طبقه متوسط نمادهای طبقه متوسط	
چرخش شادی کودکان 	الاکلنگ مرغ و تخم‌مرغ بارنگ‌های شاد قرمز و زرد نشانگر شوق و انگیزش، ابعاد واقعی،	روایت بازی کودکان از ارزش‌های طبقه متوسط	

اهمیت امر روزمره

حضور المان‌هایی که بر زندگی روزمره و عادی تأکید دارد در سطح شهر در سال‌های اخیر دیده می‌شود. «نوردیده» که المانی است در قامت یک عینک بزرگ که در آن تاب و سرسره مخصوص کودکان وجود دارد و یا «مرغ شادی» که همراه بارنگ‌های شاد وسیله‌های بازی برای کودکان است؛ و یا همچنین «مبارک قهرمان مظلوم» که تصویر مجسم عروسک مبارک و نمایش خیمه‌شب‌بازی در ابعاد ۴ متری است. همگی به نقش تفریح و امور روزمره که متفاوت از امور

متعالی است، تأکید دارد. روایت حضور زندگی در امور عادی را قاب‌بندی می‌نماید. ترکیب‌بندی که بازنمایاننده اهمیت امر روزمره و کمرنگ شدن رنگ و بوی ایدئولوژیک از سطح شهر هستیم.

جدول شماره ۱۱. رمزگان مولفه اهمیت امر روزمره

المان شهری	رمزگان واقعیت اجتماعی	رمزگان بازنمودی	رمزگان ایدئولوژیک
مرغ شادی و سرزندگی 	الاکلنگ مرغ و تخم‌مرغ بارنگ‌های شاد قرمز و زرد نشانگر شوق و انگیزش، ابعاد واقعی،	قاب‌بندی تفریح به‌عنوان نمادی از زندگی عادی	
نوردیده 	عینکی بزرگ در ارتفاع ۳ متر در ۱۱ متر طول/ داخل شیشه‌ها تاب بچه و آخر دسته‌ها سرسره/ نماد بازی پدربزرگ با کودکان	حضور و ترویج تفریح و بازی به‌عنوان اموری از زندگی روزانه	
آوای مهر 	مرد با ریش و سیبل و لباس خادمی، کودکان لباس رنگ شاد با شلوار لی، روسری با موهای نمایان، لبخند، عروسک دختر مرد را از پشت بغل کرده است، بچه‌ها در حال بازی با مرد	قاب‌بندی حضور کودکان در حال بازی و برجستگی دادن به آنان در کنار نمادی از خادم حرم رضوی	اهمیت امر روزمره

هویت بومی

«میر نوروژی»، «مردان سورنا زن»، «نوروز را باهم بخوانیم» همگی با به‌کارگیری مؤلفه‌هایی چون نوع پوشش، آرایش سروصورت، نمادهای هویت بومی مانند سورنا، سفره هفت‌سین در جهت روایت هویت بومی است. هم‌نشینی این عناصر و همچنین قاب‌بندی آنان در کنار هم در نیز مکمل بازنمودی در این سو است. برجستگی اصلی این المان‌ها با هویت بومی است.

جدول شماره ۱۲. رمزگان مولفه هویت بومی

المان شهری	رمزگان واقعیت اجتماعی	رمزگان بازنمودی	رمزگان ایدئولوژیک
مردان سورنا زن 	دو مجسمه بزرگ مرد سرنا و دهل زن بالباس محلی، در ارتفاع ۲ متر، با سبیل و کلاه محلی	برجستگی نمادهای هویت بومی	تاکید بر هویت بومی
میر نوروزی نماینده فرهنگ ایرانی 	مجسمه مردی در ارتفاع ۲,۶ با ظاهری مرد لوطی که کلاه و سبیل دارد و خروسی آبی در بغلش	انتخاب نقش آفرینتان مرتبط با هویت بومی	
نوروز را باهم بخوانیم 	مجسمه‌ای در ارتفاع ۳ متر بالباس کتوشلوار و کلاه قدیمی و سبیل لوطی وار با سفره هفت‌سین بر روی دوشش / نماد پیرمردهای قدیمی فروشنده هفت‌سین	انتخاب قابی تداعی کننده هویت محلی	

نتیجه‌گیری

رمزگان ایدئولوژیک درواقع سبب می‌شود سایر رمزها به‌صورت مجموعه‌ای منسجم جلوه نماید، رمزهای ایدئولوژیکی که از بررسی المان‌های شهری بهار ۱۳۹۵ با روش نشانه‌شناسانه جان فیسک، به دست آمد نشان می‌دهد عرفی سازی، بزرگنمایی نوستالژیک، فرمالیسم محلی، خانواده محوری، مردانه انگاری فضا، اقتدارگرایی ملی، هویت بومی، ارزشهای طبقه متوسط، اهمیت امر روزمره و شی‌واره شدن بدن مقوله‌های اصلی هستند که سعی می‌کنند به طبیعی سازی رمزهای قراردادی کمک کنند. باید توجه داشت که نشانه‌ها گاه با به‌کارگیری رمزگان واقعیتی به معنای ویژگی‌های ظاهری و همچنین رمزگان بازنمودی مانند قاب‌بندی، هم‌نشینی و جانشینی عناصر و به‌کارگیری نمادها، گفتمانی را به نمایش می‌گذارند که درواقع برآمده از دلالت ضمنی این رمزگان است. محورهایی چون نوستالژی دهه ۶۰، خانواده محوری، اقتدار ملی، هویت بومی شاید برآمده از تأثیر قدرت در تنظیم سایر رمزها باشد، اما مسلماً رمزگانی چون

عرفی سازی، ارزش‌های طبقه متوسط یا حضور بدن و اهمیت امر روزمره مقوله‌هایی هستند که بر مبنای دلالت ضمنی توانسته انسجام سایر رموزها را سبب شود.

همان‌گونه که عنوان شد عرفی شدن در سطوح ذات دین، فردی و جامعه احتمال وقوع دارد (طالبان، ۱۳۹۶)؛ و با توجه به ویژگی همه‌جانبه نگرانه دین در جامعه ما، معنای عرفی شدن را می‌شود افول اهمیت و موقعیت دین در سطح جامعه و عبور از ساحت قدسی در نظر گرفت. با این معنا برای عرفی شدن، می‌توان نشان آن را همان‌گونه که در بخش یافته‌ها ذکر شد باهم ترازوی امر قدسی در کنار امر عرفی و یا حضور عناصری که در تضاد با امور دینی است، مانند ملاحظه نمود. قرارگیری شهادت به عنوان امر مقدس در کنار نماد علم، و یا بطور مثال خادم حرم رضوی با نقاره که می‌توان نمادی از امر مقدس حرم و زیارت در نظر گرفت در کنار کودکانی با لباس‌های امروزی، که با او و یا نقاره اش بازی می‌کنند؛ همگی به در جهت عرفی شدن می‌باشد. از سویی سایر رمزگان ایدئولوژیک کشف‌شده نیز قابلیت زیرمجموعه رمز عرفی شدن را دارد. به‌طور مثال «مرکزیت بدن انسان» که در اکثر المان‌ها دیده می‌شود، همان‌گونه که می‌دانیم مجسمه انسان در دین اسلام شانیت مکروه دارد؛ و یا «اهمیت امر روزمره» که با قاب‌بندی تفریح و بازی همراه است. امر عادی در مقابل امر متعالی معنا می‌یابد. امر متعالی که پرورش و حاکمیت آن از اصول قرائت رسمی حکومت از دین معرفی شده است؛ و همچنین «محوریت اشیا» یا فرمالیسم نیز با اصول قرائت رسمی دین در تضاد است. حضور اشیایی که فاقد محتوا می‌باشند، در تضاد با امر متعالی موردنظر است.

رمز «ارزش‌های طبقه متوسط» و یا «مصرف‌گرایی» نیز در حوزه عرفی شدن قابلیت بارگذاری دارد. تفسیر رسمی از دین مبنای انقلاب ۱۳۵۷ با شعار انقلاب مستضعفان و پابرهنگان شناخته می‌شود، دهه اول انقلاب نیز متناوباً بر جایگاه مستضعفان و مصرف‌زدگی تأکید می‌شد، اما همان‌گونه که مطرح شد قاب‌بندی پدیده‌هایی مانند سفر، یا خانه‌ای با عناصر مرتبط با طبقه متوسط و یا لزوم تفریح در جهت اهمیت طبقه متوسط است.

رمزگان «نوستالژیک» چه به‌صورت دلالت صریح و چه دلالت ضمنی در اکثر المان‌ها به چشم می‌خورد. به‌گونه‌ای که اکثر سازنده‌های المان نیز هدف اول خود را نوستالژی گذشته عنوان کرده‌اند. حتی المان‌هایی که در بخش سایر رمزگان نیز دسته‌بندی شده‌اند، حامل بار نوستالژیک هستند. نوستالژی همان‌گونه که ویلسون مطرح می‌سازد می‌تواند پناهگاه معنی باشد. نوستالژی که در این المان‌ها مورد تأکید است، حسرت دهه ۶۰ و زندگی در این دوران است. به

نظر می‌رسد قدرت در پی آن بوده با یادآوری این دهه که ایده آل ایدئولوژی حاکمیت است، به ایجاد هویت بپردازد؛ اما می‌توان ادعا کرد که این محمل برای ایجاد هویت مطلوب و انسجام‌بخشی به آن، همیشه در جهت خواسته قدرت حاکم، عمل نمی‌کند. وقتی حسرت گذشته برای افراد عادی می‌شود، زمان این «گذشته» قابلیت تغییر می‌یابد و در اختیار قدرت قرار ندارد؛ و همچنین این محمل همانطور که مشاهده می‌شود از مطلوب قدرت فاصله گرفته است. ابزارهایی که المان‌ها برای تصویر سازی از هویت ایده آل دهه شصتی استفاده نموده اند، از اختیار مولف خارج شده اند و معنایی دیگر را بر ساخته اند. زمانی که با رویکرد بر ساخته شدن و تولید شدن معنا، نتایج را تحلیل می‌کنیم، دیده می‌شود که مولفه های اهمیت امر روزمره، شی وار شدن بدن، ارزشهای طبقه متوسط، فرمالیسم و هم ارز شدن امر قدسی در کنار امر عادی همگی در جهت عرفی سازی قرار دارند.

منابع

- آسایرگر، آرتور. (۱۳۷۹). *نقد فرهنگی*. ترجمه حمیر مشیرزاده. تهران: نشر باز.
- آشوری، داریوش. (۱۳۸۱). *فرهنگ علوم انسانی*. تهران: مرکز.
- استوری، جان. (۱۳۸۶). *مطالعات فرهنگی درباره فرهنگ عامه*. ترجمه: حسین پاینده. تهران: نشر آگه.
- ایلوخانی، مسعود. (۱۳۹۵). *گرافیک محیطی*. تهران: نشر فاطمی.
- بودریار، ژان. (۱۳۹۴). *جامعه مصرفی*. ترجمه: پیروز ایزدی، تهران: نشر ثالث.
- پویا فر، محمدرضا، داوری مقدم، سعیده. (۱۳۹۴). «بررسی رابطه میان گرایش به سبک زندگی مدرن و عرفی شدن»، *فصلنامه ژرفا پژوه*، شماره ۴ و ۵، [۵۱-۲۹]
- خلجی، عباس (۱۳۸۶). «آرمان شهر عرفی شدن دین در سپهر سیاست، شرح و نقد اندیشه های سیاسی و اجتماعی سعید حجاریان»، *فصلنامه سیاست*، دوره ۳۷، شماره ۳، [۳۰۹-۳۳۳]
- حسنی، حسن، کلاتری، عبدالحسین. (۱۳۹۶). «تحلیل پدیدار شناختی تجربه زیسته کاربران شبکه اجتماعی تصویری اینستاگرام در ایران»، *فصلنامه مطالعات فرهنگ ارتباطات*، شماره ۷۲، [۶۳-۳۲]

- چندلر، دانیل. (۱۳۸۶). *مبانی نشانه شناسی*، ترجمه مهدی پارسا، تهران: سوره مهر.
- دبور، گی. (۱۳۹۳). *جامعه نمایش*، ترجمه: بهروز صفدری، تهران: نشر آگه.
- راودراد، اعظم، گیشنزجانی، گلنار. (۱۳۹۶). «گونه شناسی الگوهای بازنمایی بدن رسانه‌ای کاربران ایرانی شبکه اجتماعی اینستاگرام»، *فصلنامه مطالعات رسانه‌های نوین*، شماره ۱۰، [۲۵۹-۳۰۴]

سجودی، فرزانه. (۱۳۸۲). نشانه‌شناسی لایه ای، پایان نامه دکتری زبان‌شناسی، تهران: دانشگاه علامه طباطبائی.

رضایی، طاهره، سجودی، فرزانه. (۱۳۹۳). «بازنمایی جنسیت در متون دیداری کتابهای آموزش زبانانگلیسی»، **دوماهنامه جستارهای زبانی**، شماره ۳، ۱۱۵-۱۴۰.

شجاعی زند، علیرضا. (۱۳۸۵). «مسیرهای محتمل در عرفی شدن ایران»، **مجله جامعه‌شناسی ایران**، دوره هفتم، شماره ۱، [۳۰-۶۵]

شجاعی زند، علیرضا. (۱۳۸۴). «مدلی برای سنجش دینداری در ایران»، **مجله جامعه‌شناسی ایران**، دوره ششم، شماره ۱، [۳۴-۶۶]

فلیک، اووه. (۱۳۸۸). **درآمدی بر تحقیق کیفی**. ترجمه: هادی جلیلی، تهران: نشر نی.

فیسک، جان. (۱۳۸۵). «فرهنگ تلویزیون». ترجمه: مژگان برومند. **مجله ارغنون**. شماره ۱۹، ۱۲۵-۱۴۲

کاستلز، مانوئل. (۱۳۸۵). **عصر اطلاعات: اقتصاد، جامعه و فرهنگ: قدرت هویت**، تهران: نشر طرح نو

کاظمی، عباس. (۱۳۹۵). **امر روزمره در جامعه پسا انقلابی**. تهران: نشر جاوید

کامران، افسانه. (۱۳۹۲). «نشانه‌شناسی نمادهای شهری در عکس‌های یادگاری». **همایش بازنمایی فضاهای شهری در هنر و ادبیات**. شماره ۱. ۳۳-۵۵

کامران، افسانه. (۱۳۸۶). «نشانه‌شناسی تبلیغات شهری در ایران». **مجله مطالعات فرهنگی و ارتباطات**. شماره ۸،

طالبان، محمدرضا، رفیعی بهابادی، مهدی. (۱۳۹۶). «تحلیل بولی و کلان نگر از عرفی شدن در ایران».

مجله جامعه‌شناسی نهادهای اجتماعی. دوره ۴. شماره ۱۰. ۹-۳۲

محمد پور، احمد، ایمان، محمدتقی. (۱۳۸۷). «بازسازی معنایی پیامدهای تغییرات اقتصادی در منطقه اورامان تخت کردستان ایران: ارائه یک نظریه زمینه‌ای»، **فصلنامه رفاه اجتماعی**، شماره ۲۷، [۱۹۱-۲۱۳]

محمدپور، احمد. (۱۳۹۷). **ضد روش: زمینه‌های فلسفی و رویه‌های عملی در روش‌شناسی کیفی**. تهران: نشر لوگوس.

منفرد، نرجس، حق بین، فریده، ساسانی، فرهاد. (۱۳۹۷). «معنا پردازی رنگ در آگهی‌نماهای بهار فاطمی شهر تهران». **نشریه پژوهش‌های زبان‌شناسی تطبیقی**. شماره ۱۶. ۵-۲۵

ویلسون، آر. برایان. (۱۳۷۷). **عرفی شدن**، ترجمه مجید محمدی، تهران: نشر قطره.

همیلتون، ملکم. (۱۳۷۷). **جامعه‌شناسی دین**، ترجمه محسن ثلاثی. تهران: تیان.

Ashouri, D. (2002). *Dictionary of humanities*. Tehran: Markaz. [In Persian]

- Barrett, R. (1997). **The 'Homo-genius' speech community**. In A. Livia & K. Hall (Eds.), *queerly phrased: language, gender and sexuality* (pp. 181-291). Oxford: Oxford University Press.
- Barthes, R. (1977b), **Image, Music, Text**, New York: Hill and Wang.
- Baudrillard, J. (2015). *The consumer society* (P. Izadi, Trans.). Tehran: Sales. [In Persian]
- Bauman, Zygmunt (2017), **Retrotopia**, Polity; 1st edition
- Berger, A. A. (2000). *Cultural criticism* (H. Moshirzadeh, Trans.). Tehran: Baz Publishing. [In Persian]
- Castells, M. (2006). *The information age: Economy, society and culture: The power of identity*. Tehran: Tarh-e No. [In Persian]
- Chandler, D. (2007). *Semiotics: The basics* (M. Parsa, Trans.). Tehran: Soore Mehr. [In Persian]
- Debord, G. (2014). *The society of the spectacle* (B. Safdari, Trans.). Tehran: Agah. [In Persian]
- Dobbelaere, Karel (2006). **"Bryan Wilson's Contributions to the Study of Secularization"**, *Social Compass*, 53, (2), pp. 141-146.
- Fiske, J. (2006). Television culture (M. Boroumand, Trans.). *Organon Journal*, (19), 125-142. [In Persian]
- Flick, U. (2009). *An introduction to qualitative research* (H. Jalili, Trans.). Tehran: Ney. [In Persian]
- Giddens, A. (1991), **Modernity and Self-Identity: Self and Society in the Late Modern Age**, Cambridge: Polity Press
- Hamilton, M. (1998). *Sociology of religion* (M. Solasi, Trans.). Tehran: Tebyan. [In Persian]
- Hassani, H., & Kalantari, A. (2017). Phenomenological analysis of the lived experience of Instagram visual social network users in Iran. *Culture-Communication Studies Quarterly*, (72), 32-63. [In Persian]
- Iloukhani, M. (2016). *Environmental graphics*. Tehran: Fatemi Publishing. [In Persian]
- Kamran, A. (2007). Semiotics of urban advertising in Iran. *Journal of Cultural and Communication Studies*, (8). [In Persian]
- Kamran, A. (2013). Semiotics of urban symbols in souvenir photographs. *Conference on Representation of Urban Spaces in Art and Literature*, (1), 33-55. [In Persian]
- Kazemi, A. (2016). *The everyday in post-revolutionary society*. Tehran: Javid Publishing. [In Persian]
- Khalaji, A. (2007). The utopia of secularization of religion in the political sphere: Description and critique of Saeed Hajjarian's political and social thoughts. *Political Science Quarterly*, 37(3), 309-333. [In Persian]
- Kress, G. & Van Leeuwen, T. (1990). **Reading Images**. Geelong, Victoria: Deakin University Press.
- Fiske, John (1990) **Introduction to communication studies**, Routledge.
- Krzyżanowska Natalia, 2015, The discourse of counter-monuments: semiotics of material commemoration in contemporary urban spaces, The Author. Published by Informa UK Limited, trading as Taylor & Francis Group.
- Mohammadpour, A. (2018). *Anti-method: Philosophical foundations and practical procedures in qualitative methodology*. Tehran: Logos. [In Persian]
- Mohammadpour, A., & Iman, M. T. (2008). Semantic reconstruction of the consequences of economic changes in the Avraman Takht region of Iranian Kurdistan: Presenting a grounded theory. *Social Welfare Quarterly*, (27), 191-213. [In Persian]

- Monfared, N., Haghbin, F., & Sasani, F. (2018). Meaning-making of color in spring advertising billboards of Fatemi Street in Tehran. *Journal of Comparative Linguistic Research*, (16), 5-25. [In Persian]
- Pooyafar, M. R., & Davari Moghaddam, S. (2015). Investigating the relationship between tendency to modern lifestyle and secularization. *Zharfa Pajouh Quarterly*, (4-5), 29-51. [In Persian]
- Ravadrad, A., & Gishnizjani, G. (2017). Typology of patterns of media body representation among Iranian users of Instagram social network. *New Media Studies Quarterly*, (10), 259-304. [In Persian]
- Rezaei, T., & Sojoodi, F. (2014). Representation of gender in visual texts of English language teaching textbooks. *Language-Related Research Bimonthly*, 3(3), 115-140. [In Persian]
- Shojaei Zand, A. (2005). A model for measuring religiosity in Iran. *Journal of Iranian Sociology*, 6(1), 34-66. [In Persian]
- Shojaei Zand, A. (2006). Possible paths in the secularization of Iran. *Journal of Iranian Sociology*, 7(1), 30-65. [In Persian]
- Sojoodi, F. (2003). *Layered semiotics* (Doctoral dissertation in Linguistics). Tehran: Allameh Tabataba'i University. [In Persian]
- Storey, J. (2007). *Cultural studies on popular culture* (H. Payandeh, Trans.). Tehran: Agah. [In Persian]
- Taleban, M. R., & Rafiei Bahabadi, M. (2017). Boolean and macro analysis of secularization in Iran. *Journal of Sociology of Social Institutions*, 4(10), 9-32. [In Persian]
- Wilson, B. (1982). **Religion in sociological perspective**. Oxford University press.
- Wilson, B. R. (1998). *Secularization* (M. Mohammadi, Trans.). Tehran: Qatreh. [In Persian]
- Wilson, Janelle, (2014), **Nostalgia: Sanctuary of Meaning**, Libraries University of Minnesota Publishing Minneapolis, Minnesota, USA